

19.03.2024

SPRÁVA ZO SLUŽOBNEJ CESTY

na základe návštevy regiónu Donegal (Írsko) na účely zistenia potrebných skutočností od 30. októbra do 1. novembra 2023, ktorá sa týkala používania chybných sľudových blokov v stavebníctve v Írsku, údajného nedodržovania nariadenia EÚ o stavebných výrobkoch a ochrany majiteľov domov, na základe petícií č. 0789-21, č. 0790-21, č. 0799-21, č. 0800-21, č. 0801-21, č. 0813-21, č. 0814-21 a č. 0837-21.

Výbor pre petície

Účastníci služobnej cesty:

Dolors Montserrat

(ELS) (vedúca služobnej cesty)

Tatjana Ždanoka

(NI)

Členovia ex officio:

Maria Walsh

PPE

Colm Markey

PPE

Luke Ming Flanagan

(The Left)

Chris MacManus

(The Left)

Úvod

Platné právne predpisy na úrovni EÚ

- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 305/2011 z 9. marca 2011, ktorým sa ustanovujú harmonizované podmienky uvádzania stavebných výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje smernica Rady 89/106/EHS
- smernica Rady 89/106/EHS z 21. decembra 1988 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov vzťahujúcich sa na stavebné výrobky
- smernica Rady 92/59/EHS z 29. júna 1992 o všeobecnej bezpečnosti výrobkov
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/95/ES z 3. decembra 2001 o všeobecnej bezpečnosti výrobkov

Problematika stavebných blokov

Od roku 2013 sa na mnohých domoch v írskych grófstvach Mayo, Limerick, Donegal a Clare objavujú veľké praskliny na vonkajších stenách. Podľa odhadov bolo postihnutých 5 000 až 10 000 domov. V uvedených grófstvach žije značná časť obyvateľov Írska, z toho zhruba 137 970 v grófstve Mayo, 209 536 v Limericku, 167 084 v Donegale a 127 938 v Clare¹.

Zatiaľ čo presný počet celkových ovplyvnených nehnuteľností zatiaľ nie je známy, miestne skupiny vedúce kampane v oblastiach ako Donegal odhadujú, že postihnutých bolo približne 5 000 domov. Komplexné preskúmanie tejto otázky je nevyhnutné vzhľadom na jej potenciálne dôsledky presahujúce rámec v súčasnosti uznaných dotknutých grófstiev.

V roku 2016 írská vláda poverila skupinu expertov pre betónové bloky, aby vypracovala pracovnú štúdiu s cieľom zistiť povahu problému v postihnutých obydliach. Skupina expertov dospela k záveru, že príčinou rozšírených prasklín na súkromných obydliach je predovšetkým nadmerné množstvo škodlivých materiálov v kamenive použitom na výrobu betónových blokov. Podľa zistení bola škodlivým materiálom v grófstve Donegal predovšetkým muskovitová slúda, zatiaľ čo v grófstve Mayo to bol reaktívny pyrit, ktorý vedie k nízkej odolnosti voči mrazu a rozmrazovaniu. Okrem toho táto skupina zistila, že silné mrazy v zime na prelome rokov 2009 a 2010 a koncom roka 2010 praskliny ešte zhoršili.

Skupina Mica Action Group uviedla, že stavebné bloky s obsahom slúdy do 1 % sa vo všeobecnosti považujú za bezpečné, pričom nadmerná koncentrácia slúdy predstavuje riziko pre štrukturálnu integritu týchto blokov, keďže spôsobuje absorpciu vody a prípadný rozklad. Pri nedávnych vyšetreniach inžinieri identifikovali v írskych obydliach stavebné bloky s obsahom slúdy až 57 %. Tento problém vyvolal obavy o súlad stavebných materiálov s bezpečnostnými a kvalitatívnymi normami, ako aj o možné riziká pre majiteľov domov a dotknuté komunity.

V štúdiu, ktorú vypracovali Leemann a kol. pomocou hĺbkovej mikroštrukturálnej analýzy, sa však zistilo, že poškodenie domov pravdepodobne spôsobilo vnútorné pôsobenie síranov, a

¹ CSO, sčítanie obyvateľstva 2022 FY003A <https://data.cso.ie/>

to najmä v dôsledku oxidácie pyrotitu. Autori naznačujú, že prítomnosť sľudy v betónových blokoch môže ovplyvniť pevnosť v tlaku, podľa požadovaných noriem by však nemala predstavovať problém. Taktiež argumentujú proti mrazu ako hlavnej príčine pozorovaných škôd. Leemann a kol. ďalej preukázali, že obsah síry v kamenive značne presahuje limitnú hodnotu vymedzenú v európskej norme pre betónové kamenivo (EN 12620)².

Spoločnosť Engineers Ireland zdôraznila potrebu ďalšieho výskumu na stanovenie spoľahlivej normy na riešenie problému chybného betónu, najmä vzhľadom na to, že v niektorých obydliach z roku 1994 sa našli zvýšené hodnoty muskovitovej sľudy a pyrotitu. Výbor Oireachtas, ktorému predsedá člen írskeho parlamentu za Zelenú stranu (TD)³ Stephen Matthews, skúma novú sanačnú schému a hodnotí, do akej miery je toto odvetvie schopné zamedziť podobným nedostatkom v budúcnosti.

V roku 2021 sa v Dubline zišli tisíce majiteľov domov z grófstiev Donegal a Mayo, ktorí požadovali rozšírenie programu obnovy na nehnuteľnosti zasiahnuté problémami s pyritom a sľudou. Majitelia domov požadovali 100 % pokrytie nákladov na rekonštrukciu v rámci programu obnovy, namiesto 90 % pokrytia v rámci pôvodného grantového programu. Minister pre bývanie Darragh O'Brien zároveň vyzval výrobcov betónových blokov a poisťovne na úhradu príspevkov. Pôvodný grantový program pre chybné betónové bloky čelil kritike pre svoje obmedzenia týkajúce sa výšky grantov.

Grantový program

V januári 2020 Írsko zaviedlo grantový program zameraný na pomoc majiteľom domov postihnutých určitými problémami pri obnove ich domov. Nedávno bol predstavený rozšírený grantový program, ktorým sa mali riešiť nedostatky zistené v pôvodnom grantovom programe. Zistilo sa však, že kritériá oprávnenosti na tento grantový program doposiaľ splnilo len pomerne malé percento dotknutých majiteľov domov. Okrem toho tí, ktorí majú nárok na získanie grantu, musia disponovať finančnými prostriedkami na pokrytie počiatočných kapitálových nákladov spojených s opravárenskými prácami, aby mohli požiadať o vyplatenie príslušného grantu.

Írsko zaviedlo rozšírený grantový program pre chybné betónové bloky, ktorého cieľom je poskytnúť finančnú pomoc majiteľom domov postihnutým zhoršením stavu ich obydli v dôsledku použitia chybných betónových blokov. Tento program bol vytvorený s cieľom odstrániť nedostatky zistené v pôvodnom grantovom programe, ktorý obsahoval obmedzenia brániace jeho účinnosti. Združenie Society of Chartered Surveyors Ireland (SCSI) po preskúmaní ôsmich typov domov, ktoré škandál zasiahol, predložilo kalkuláciu priamych nákladov na obnovu. Dospelo k záveru, že náklady by sa pohybovali od 150 000 EUR za dvojizbový dom na sídlisku až po 421 000 EUR za päťizbový dvojpodlažný dom na vidieku.

Na to, aby majitelia domov mohli získať dotáciu v rámci rozšíreného grantového programu pre chybné betónové bloky, musia spĺňať určité kritériá. Rozšírený grantový program ponúka

² Leemann et al, 2023. The “mica crisis” in Donegal, Ireland – A case of internal sulfate attack? <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0008884623000613>

³ Teachta Dála, skrátene TD, je poslanec Dáil Éireann, dolného snemu Oireachtas (Írskeho parlamentu). Ide o írsky ekvivalent termínov „člen parlamentu“ alebo „člen kongresu“, ktoré sa používajú v iných krajinách.

päť možností nápravy pre postihnutých majiteľov domov v grófstvach Clare, Donegal, Limerick a Mayo. Maximálna výška grantu v prípade všetkých možností je určená sadzbami grantu, ktoré stanovuje minister, pričom celkový limit grantu je 420 000 EUR. Konkrétna poskytnutá suma sa líši na základe rozhodnutia bytového úradu.

Petície a predkladatelia petícií

V petíciách č. 0789/2021, č. 0790/2021, č. 0799/2021, č. 0800/2021, č. 0801/2021, č. 0813/2021, č. 0814/2021 a č. 0837/2021 sa vyjadrujú obavy z nedostatočnej kvality niektorých stavebných blokov v dôsledku prítomnosti sľudy, čo je v rozpore s právnymi predpismi EÚ v Írsku. Predkladatelia petície žiadajú zavedenie účinného plánu odškodnenia a kritizujú írske orgány za nedostatočné úsilie o ochranu írskych občanov, ktorí žijú v postihnutých domoch.

Európska komisia vo svojej odpovedi uviedla, že stanovenie požiadaviek na používanie stavebných výrobkov a bezpečnosť budov a inžinierskych stavieb zostáva výlučne v právomoci členských štátov (odôvodnenia 1 až 4 nariadenia). Okrem toho sú členské štáty zodpovedné aj za inšpekcie stavenísk a dokončovacích stavebných prác (stavebná kontrola), ako aj za inšpekcie stavebných výrobkov uvádzaných na trh (dohľad nad trhom). V prípade, že výrobky boli chybné už pri uvedení na trh, majitelia domov môžu od výrobcov žiadať náhradu škody na majetku spôsobenej chybným výrobkom podľa smernice Rady 85/374/EHS (ďalej len „smernica o zodpovednosti za výrobky“). Okrem toho majitelia domov, ktorí si zakúpili chybný stavebný materiál od profesionálnych predajcov, majú práva podľa smernice 1999/44/ES (smernica o predaji spotrebného tovaru a zárukách) vrátane práva na odstúpenie od kúpnej zmluvy.

Stručná správa o stretnutiach

Pondelok 30. októbra 2023

16.30 – 18.00 hod. Stretnutie s predkladateľmi petícií: Catherine Duffy (petícia č. 0789/2021), Joseph Morgan (petícia č. 0790/2021), Elaine Morgan (petícia č. 0799/2021), Chris Duddy (petícia č. 0800/2021), Michelle a Peter Patton (petícia č. 0801/2021), Valerie Smyth (petícia č. 0813/2021), Maria Crossan (petícia č. 0814/2021) a Ali Farren (petícia č. 0837/2021)

Delegácia sa stretla s predkladateľmi petícií v priestoroch hotela v meste Letterkenny.

Pani Duffy uviedla, že svoj dom postavili v roku 2014 a požiadali o čiastočnú nápravu v rámci programu. Proces trval dva roky a tri mesiace. Chceli sa posunúť ďalej a dom predať. Banka im však oznámila, že vzhľadom na prítomnosť pyritu môžu dom predať len pod trhovou hodnotou. Dodala, že ľutuje, že sa nerozhodli pre demoláciu.

Pán Duddy uviedol, že v roku 2004 kúpili so svojou manželkou dom. Praskliny v exteriéri sa objavili v roku 2010 a neskôr sa rozšírili aj do interiéru. Bol to preňho nový jav a nevedel, s kým sa má poradiť. V interiéri sa začala objavovať čierna pleseň. Nepozývali k sebe návštevy, pretože sa cítili neprijemne. Na dlhé roky sa odmlčali a izolovali sa. Jedného dňa sa stretli s ďalšími majiteľmi domov, ktorí sa rozhodli konať a viesť kampaň. Zdôraznil, že rodiny žijú v

neprijateľných podmienkach, ktoré majú vplyv na duševné a fyzické zdravie, a že ich rodiny sa chcú presťahovať do zahraničia. Požiadal delegáciu, aby urobila všetko, čo je v jej silách, na ukončenie tohto problému a pomohla im ako občanom EÚ, ktorí si zaslúžia byť vypočutí a rešpektovaní.

Manželia Pattonovci opísali svoje úsilie a obeť, ktoré vynaložili na splatenie hypotéky na svoj dom. Problém sa začal malými prasklinami, ktoré sa postupne zväčšovali. Napriek tomu, že vonkajšiu časť opravili, problém sa rozšíril. V rámci programu museli požiadať o úplnú demoláciu a dodávajú, že si musia vziať novú hypotéku. Tomu sa dalo zabrániť, ak by sa uplatňovali správne právne predpisy. Musela vyvíjať tlak na írsku vládu, aby ukončila túto nočnú moru, a žiadala o naliehavú pomoc.

Pani Smyth uviedla, že situácia majiteľov domov je veľmi náročná a že sú odkázaní len na vzájomnú podporu. Vyjadrila obavy, že v rámci nového programu sa používajú staré normy. Zdôraznila, že je potrebné zohľadniť základy a zahrnúť ich do programu. V závere opísala, že celý proces je stresujúci a časovo náročný.

Pani Crossan uviedla, že chce, aby sa v jej dome dalo bývať. Zdôraznila, že trvalo mnoho rokov, kým si uvedomili príčinu problému. V rámci programu požiadali o úplnú demoláciu a čakajú na odpoveď. So svojimi deťmi žili v dome plnom plesní. Jej syn trpí vo veku 25 rokov artritídou.

Pán Farren uviedol, že svoj dom postavil v roku 2002 z miestnych materiálov a podľa veľmi prísnych noriem. Poukázal na komunitné projekty financované EÚ, ktoré majú sídlo v postihnutých budovách. Zdôraznil, že miestna komunita je zničená a postihnuté rodiny stratili nádej. Program nie je vhodný na daný účel.

Pani Morgan opísala emocionálnu záťaž, ktorú pre ich rodinu predstavovalo sťahovanie z domu a sledovanie jeho demolácie. Za vlastné peniaze kúpili dva mobilné domy a postavili ich v záhrade ako dočasné riešenie. Opísala, aký pomalý je proces v rámci programu, a zdôraznila, že sú v neistote.

Počas diskusie položili otázky alebo vystúpili s pripomienkami títo členovia delegácie:

Pani Montserrat sa opýtala, či majitelia domov dali výrobcov blokov na súd a aký bol výsledok. Následne sa opýtala na priemerné náklady na domy, ktoré predkladatelia petícií pôvodne zaplatili, a na riešenia poskytnuté v rámci programu. Zároveň ju zaujímalo, ako je na tom trh s bývaním v grófstve Donegal, prečo trh neposkytuje primerané možnosti bývania a či tento problém súvisí so stavebným boomom v roku 2000 týkajúcim sa nízkych nákladov na výstavbu. Napokon sa opýtala, či počas búrok dochádza k rozpadaniu domov.

Pani Ždanoka sa opýtala, či sa výroba chybných stavebných blokov zastavila a kedy k tomu došlo.

Pán Markey upresnil, že sľuda sa v kamenive nachádza vo vyššom percentuálnom podiele, ako je povolené.

Pán MacManus zdôraznil, že dohľad nad trhom v Írsku je neadekvátny, nedostatočne financovaný a vyznačuje sa nedostatkom zamestnancov, pretože od roku 2013 je v kompetencii miestnej samosprávy, ktorá má v Írsku veľmi slabú úroveň.

Pán Flanagan zdôraznil, že systém je reaktívny, nie proaktívny, a že dohľad nad trhom má kľúčový význam.

Predkladatelia petícií odpovedali, že praskliny si začali všímať v roku 2010. Uviedli, že koncom roka 2009 bola silná búrka, po ktorej sa tieto praskliny objavili prvýkrát. Zdôraznili, že za svoje domy zaplatili vysoké sumy, ktoré teraz nemajú žiadnu hodnotu. Zdôraznili, že program je ťažkopádny od začiatku až do konca, a to z dôvodu byrokracie a časovo náročných postupov, ktoré je potrebné dodržiavať. Vysvetlili, že nedostatočnej ponuke nehnuteľností čelili už predtým, ale po kríze zapríčinennej sľudou sa tento problém ešte znásobil, pretože ľudia sa boja kupovať domy. Okrem toho uviedli, že v súčasnosti prebieha súdny spor v mene 200 osôb, a objasnili, že iný prípad v minulosti neprebehol pre vysoké náklady a preto, že vlastníci nemali poistenie, ktoré by zahŕňalo chybné bloky. V konečnom dôsledku tento problém pripísali chamtivosti stavebných firiem, ktoré postavili veľký počet domov zjednodušeným a lacným spôsobom.

17.30 – 18.30 hod.: Stretnutie so zástupcami akčných skupín

- Lisa Hone, organizácia Mica Action Group
- Patrick Sharkey, skupina Redress Focus Group
- Donna McDade, skupina Banking and Insurance Focus
- Martina Hegarty, kampaň s názvom Justice for Mayo Homeowners
- Dr. Martina Cleary, organizátorka kampane o pyrite

Pani Hone ako zástupkyňa organizácie Mica Action Group, ktorá zastupuje 2 500 rodín a celkovo 10 000 osôb, poďakovala členom delegácie za to, že prišli do Donegalu. Uviedla, že írsky štát odmieta čeliť realite a brať na zodpovednosť zodpovedné subjekty. Zdôraznila, že niekoľkomiliardový grantový program vyzdvihuje obrovský rozsah problému a vylučuje mnohých majiteľov domov. Skonštatovala, že doposiaľ nebol nikto stíhaný.

Pán Sharkey v mene skupiny Banking and Insurance Focus, ktorá vznikla vo februári 2023, uviedol, že majitelia domov vykonávajú prácu, ktorú mala vykonať vláda. Opísal ich dlhodobé a intenzívne úsilie o spoluprácu s írskym bankovým sektorom s cieľom získať priaznivé podmienky pre nové hypotéky a objasnil, že majitelia domov splácajú získané hypotéky, kým ich domy neprejdú rekonštrukciou. Napokon označil grantový program za neprimeraný a nevhodný na daný účel, pričom poukázal na nedostatok jednotného myslenia pri jej vypracovaní, pretože vláda nepožiadala banky, aby sa podieľali na riešení.

Pani McDade poďakovala členom delegácie za to, že prišli do Donegalu. Uviedla, že jej dom bol zbúraný. Sťažovala sa na nedostatočnú komunikáciu s vládou. Zdôraznila významnú úlohu finančných inštitúcií a nedostatok prispôbených a špecifických hypotekárnych možností pre majiteľov domov, pričom zdôraznila nespravodlivosť tejto situácie. Dodala, že hypotéky sa zdvojnásobili v dôsledku vysokých úrokových sadzieb Európskej centrálnej banky.

Pani Hegarty, majiteľka postihnutého domu a účastníčka kampane, uviedla, že všetci majitelia domov sú zadlžení. Zdôraznila, že program je postavený na politike zatvorených dverí, čo mnohým rodinám bráni v prístupe. Poukázala na fyzické a emocionálne bremeno, ktoré musia znášať vlastníci domov, nedostatok ubytovania na prenájom, nedostatok zdrojov a vedeckých poznatkov. Dospela k záveru, že ide o grantový program, nie o program obnovy.

Pani Cleary zdôraznila, že tento problém sa neobmedzuje len na grófstvo Donegal, ale týka sa ďalších trinástich írskych grófstiev, ktoré predstavujú polovicu krajiny. Zdôraznila, že majitelia domov sú vystavení trvalej a systémovej nerovnosti v dôsledku pomalých a zložitých požiadaviek procesu vymedzeného v rámci programu. Zdôraznila zraniteľnosť a traumy, ktorou trpia majitelia domov, a nerešpektovanie ich dôstojnosti a fyzického i duševného zdravia.

Počas diskusie položili otázky alebo vystúpili s pripomienkami títo členovia delegácie:

Pani Montserrat sa opýtala, či väčšina z dotknutých 10 000 osôb žije v grófstve Donegal. Následne požiadala o ďalšie informácie o tom, ako funguje grantový program a aká je úloha bánk v súvislosti so starými a novými hypotékami. Taktiež sa zaujímala o to, čo konkrétne by mohli urobiť inštitúcie EÚ, aby pomohli dosiahnuť riešenie.

Pani Ždanoka sa opýtala na publicitu tejto problematiky mimo Írska a na to, ako by sa informácie mohli rozšíriť do celej EÚ.

Pán Flanagan vyjadril názor, že vláda o tejto otázke riadne neinformovala, a vyjadril pochybnosti o výške kompenzácie v rámci programu.

Pani Hone potvrdila, že väčšina z 10 000 dotknutých osôb žije v grófstve Donegal, a uviedla, že prístup k spravodlivosti nie je v súčasnosti reálny. Dodala, že ide o nepretržitú a rozsiahlu kampaň vedenú dobrovoľníkmi, o ktorej sa v médiách neinformuje dostatočne a presne.

Pani Cleary vysvetlila, že pre každého majiteľa domu alebo jednotlivca je extrémne nákladné a veľmi ťažké podať žalobu na súd proti dotknutým spoločnostiam, ktoré sú často veľkými medzinárodnými stavebnými spoločnosťami. Dodala, že je na štáte, aby stíhal zodpovedné spoločnosti s cieľom zabezpečiť zodpovednosť a zabrániť im v ďalšom uvádzaní chybných blokov na trh.

Pani Hegarty uviedla, že zlyhanie má systémový charakter, a vysvetlila, že je veľmi ťažké identifikovať a stíhať stovky dotknutých kameňolomov. Požiadala delegáciu, aby vyvinula tlak na írsku vládu v súvislosti s jej neschopnosťou kontrolovať kameňolomy.

Pán Sharkey poukázal na to, že nad írskou centrálnou bankou vykonáva dohľad Európska centrálna banka, ktorá by mohla využiť prudenciálnu reguláciu centrálnych bánk a prispieť tak k riešeniu. Zameral sa na otázku dostupných finančných prostriedkov a objasnil, že majitelia domov musia mať financie na to, aby vôbec mohli vykonať rekonštrukciu. Zdôraznil, že je potrebné, aby banky poskytovali pôžičky s nulovými nákladmi, konkrétne s nulovými úrokovými sadzbami a flexibilitou pri požadovanom zabezpečovaní hypotéky.

Pani McDade zdôraznila, že v roku 2021 v Dubline dvakrát demonštrovalo 30 000 až 40 000 majiteľov domov, ale írské médiá o tom informovali len veľmi málo.

Utorok 31. októbra

9.00 – 12.30 hod.: Inšpekcia dotknutých budov v regióne

- Zariadenie starostlivosti o deti v Letterkenny (CLG)
Donegal Enterprise Business Park, Ballyraine Letterkenny Co. Donegal F92 PF29

Pani Burke, vedúca zariadenia starostlivosti o deti, privítala delegáciu v jeho priestoroch a podrobne opísala služby poskytované 170 deťom, ako aj jeho významnú úlohu pre obec, keďže ide o jediné neziskové zariadenie v regióne. Ukázala praskliny v interiéri a exteriéri a vysvetlila, že budova bude do dvanástich mesiacov zbúraná.

Pani Montserrat sa opýtala, či získali nejaké finančné prostriedky v rámci grantového programu a kam sa budú sťahovať.

Pani Ždanoka sa opýtala, kto je vlastníkom budovy.

Pán Flanagan uviedol, že zariadenie využíva finančné prostriedky EÚ a že by sa mali vykonať kontroly EÚ.

Pani Burke odpovedala, že zariadenie je vo vlastníctve obce a že program sa nevzťahuje na podniky a prenajaté budovy. Dodala, že sa majú presťahovať do nového objektu vo vlastníctve obce, ktorý bude postavený na inom pozemku zakúpenom prostredníctvom dobročinných zbierok.

- Dom v Letterkenny
18 The Grange Letterkenny Co. Donegal F92N8YY

Pani Sharon Moss privítala delegáciu vo svojom dome. Uviedla, že prvé praskliny zaznamenali v roku 2011. Objasnila, že dom bude zbúraný a na záhrade si postavia mobilný dom. Poukázala na rozsiahle plesne v dome a dodala, že dom nedokážu vykúriť a že sa nemôžu zbaviť vlhkosti.

Počas diskusie položili otázky alebo vystúpili s pripomienkami títo členovia delegácie:

Pani Montserrat sa opýtala, aká bola kúpna cena domu a či plánujú stavať nový dom.

Pán Flanagan sa opýtal, či sa domnieva, že dostanú 100 % kompenzáciu.

Pán MacManus sa opýtal, či existuje centralizované kontaktné miesto, odkiaľ by sa dali získať informácie.

Pani Moss odpovedala, že v roku 2002 zaplatili za dom 120 000 EUR. Uviedla, že plánujú postaviť nový dom s novými základmi, na ktoré sa však program nevzťahuje. Dodala, že nikdy nedostanú 100 % kompenzáciu, a sťažovala sa, že si všetko museli zaplatiť sami a že informácie možno získať telefonicky len dva dni v týždni.

- Postihnutá budova v Buncrane
28 Elm Park, Buncrana, Co. Donegal F93 WD53

Pani Roisin Gallagher privítala delegáciu vo svojom dome. Podrobne informovala o histórii domu, ktorý sa má zbúrať, o ich úsilí presadiť svoju žiadosť v rámci programu a o problémoch, s ktorými sa stretli. Zároveň opísala prácu skupiny Redress Focus Group.

Počas diskusie položili otázky alebo vystúpili s pripomienkami títo členovia delegácie:

Pani Montserrat sa opýtala pani Gallagherovej, či môže po smrti svojej matky požiadať o podporu v rámci programu a koľko zaplatili za dom.

Pán Flanagan uviedol, že kontroly sa zastavili v roku 1993.

Pani Gallagher objasnila, že môže pokračovať v žiadosti svojej matky. Dodala, že v roku 2005 zaplatila 165 000 EUR a že v rámci programu dostane 260 000 EUR (na zbúranie a prestavbu), čo nepokrýva všetky náklady na vybudovanie nového domu.

- Postihnutá budova v Buncrane
46 Elm Park, Buncrana, Co. Donegal F93 WD53

Pani Winnie O'Neill privítala delegáciu vo svojom dome. Predstavila históriu domu, ktorý kúpila v roku 2006, a svoju snahu podporovať rodinu po smrti manžela a syna. Opísala veľkú búrku v roku 2017, po ktorej sa v dome začali objavovať problémy.

Počas diskusie položili otázky alebo vystúpili s pripomienkami títo členovia delegácie:

Pani Montserrat sa opýtala, aké boli náklady na dom a či dostali prostriedky v rámci predchádzajúceho programu.

Pani O'Neill odpovedala, že za dom zaplatili 250 000 EUR a že na základe správy inžiniera o kontrole domu dostala 6 800 EUR. Dodala, že ľudia pri kúpe svojich domov nevedeli, že sú postavené v záplavovej oblasti.

15.00 – 16.30 hod.: Stretnutie s regionálnymi orgánmi (Rada grófstva Donegal)

- Člen Rady Martin McDermott, predseda Výboru pre chybné betónové bloky
- Patsy Lafferty, riaditeľ služieb, bývania, firemných a kultúrnych služieb
- Richard Gibson, vedúci finančného oddelenia
- Brendan O'Donnell, vedúci inžinier, oddelenie realizácie investičných projektov

Pán Gibson predstavil zástupcov Rady grófstva Donegal a uviedol, že dôsledky tohto problému sú rozšírené po celom grófstve a každý je priamo alebo nepriamo postihnutý, pričom uznal hnev dotknutých majiteľov domov. Uznáva, že sú obmedzovaní v tom, čo môžu povedať, pretože prebieha súdny spor. Uviedol podrobný zoznam uplatniteľných právnych predpisov a nariadení. Konštatoval, že stavebné bloky sú jednými z tisícich výrobkov na trhu, a zdôraznil, že Rada ako orgán dohľadu nad trhom nemá povinnosť osvedčovať súlad s normami a špecifikáciami, ale prijímať donucovacie opatrenia v prípade, že sa zistia nezrovnalosti, pričom uviedol, že zodpovednosť za súlad nesú výrobcovia. Objasnil, že tento problém sa v grófstve Donegal začal objavovať po chladných zimách na prelome rokov 2009 a 2010, a opísal úsilie v spolupráci s

vnútroštátnymi orgánmi o pomoc a podporu postihnutým majiteľom domov, pričom zapojil všetky zainteresované strany. Zároveň poukázal na vykonané kontroly, návštevy na mieste a odobraté vzorky, ako aj na prácu vykonanú v súvislosti s návrhmi na zlepšenie programu a administráciu žiadostí o získanie prostriedkov v rámci programu.

Pán Lafferty uviedol, že sú oboznámení s problémami, ktorým čelia majitelia domov. Konštatoval, že Výbor pre chybné betónové bloky bol zriadený v roku 2009 a opísal prácu Rady, ktorá zahŕňala poskytovanie informácií, otázok a odpovedí online, organizovanie seminárov s inžiniermi, zabezpečovanie majiteľom domov sprostredkovateľov na podávanie žiadostí online a uľahčenie vedeckého výskumu vedeného na vnútroštátnej úrovni. Predložil štatistické údaje o žiadostiach prijatých v rámci predchádzajúceho programu, ktorý označil za veľmi zložitý, a v rámci nového programu. Na záver predstavil zmeny a zlepšenia, ktoré zaviedol nový program, konkrétne pridelenie 100 % grantov s celkovou maximálnou výškou 420 000 EUR na príbytok, štátnu záruku vo forme možnosti získania druhého grantu v prípade potreby na obdobie 40 rokov, revidovaný postup podávania žiadostí, ktorý odstraňuje finančné prekážky pre získanie grantu, nezávislé odvolacie konania pre žiadateľov, pokrytie nákladov na náhradné ubytovanie a skladovanie a okamžité opravy v maximálnej hodnote 25 000 EUR a zahrnutie registrovaných prenajatých nehnuteľností.

Pani Montserrat sa opýtala, ako môžeme zabezpečiť, aby sa toto už nikdy nezopakovalo, a ako môžeme pomôcť postihnutým rodinám, ako možno zabezpečiť, aby výrobky s označením ES boli v súlade s normami. Následne požiadala o vysvetlenie toho, čo zahŕňa 100 % grant a či sa vzťahuje na pôvodnú cenu domu alebo na jeho skutočnú trhovú hodnotu. Taktiež sa zaujímala o to, ako by sa dala zlepšiť rýchlosť a flexibilita programu, aby sa pokryli rôzne potreby dotknutých rodín, ktoré musia vopred zaplatiť obrovské sumy financií.

Pani Ždanoka sa opýtala, kedy vznikol Výbor pre chybné betónové bloky, koľko osôb je jeho súčasťou a či je tento orgán dostatočný na riešenie takého veľkého problému.

Pán Markey sa opýtal, aký je odhadovaný počet dotknutých domov v grófstve Donegal. Chcel vedieť, aké sú požiadavky a kritériá na udeľovanie licencií lomom a či možno lom zatvoriť v súlade so zásadou predbežnej opatrnosti. Zároveň sa opýtal, či Rada plánuje vytvoriť jednotné kontaktné miesto a či sa už uskutočnili nejaké kroky pre rozvoj kapacít v stavebníctve.

Pani Walsh požiadala o vysvetlenie krokov od momentu, keď niekto zaznamená prasklinu, až po získanie grantu. Zároveň požiadala o vysvetlenie postupu pre vlastníkov viacerých domov a nájomníkov. Napokon vyjadrila značné znepokojenie nad pojmom „koncoví používatelia“, ktorý sa používa v oficiálnych príručkách.

Pán MacManus zdôraznil, že úroveň miestnych orgánov v Írsku patrí k najslabším v Európe, a opýtal sa, aké zdroje boli vyčlenené v roku 2013, keď bola miestnym orgánom pridelená funkcia dohľadu nad trhom.

Pán Flanagan konštatoval, že majitelia domov majú na situáciu veľmi odlišný názor, pričom poukázal na to, že podľa Národného úradu pre stavebný dozor a dohľad nad trhom ide o stav núdze na vnútroštátnej úrovni.

Pán Lafferty odpovedal, že v rámci auditu kameňolomov v grófstve Donegal sa zistilo, že testované bloky a kamenivo sú v súlade s predpismi a vyhovujú účelu, pričom sa vyskytli určité nedostatky v dokumentácii. Vysvetlil, že ide o vysoko odbornú prácu a miestne orgány nemajú odborné znalosti a zdroje potrebné na kontrolu každého výrobcu.

Pán O'Donnell uviedol, že v roku 2021 boli vykonané rozsiahle kontroly. Uviedol, že nemôže odpovedať na otázku o zdrojoch pridelených Rade grófstva vzhľadom na prebiehajúce súdne konania, a dodal, že sú súčasťou reťazca presadzovania práva a že nemôžu byť na výrobnéj linke každý deň. Dodal, že udeľovanie licencií na výrobky sa líši od udeľovania licencií kameňolomom, ktoré je súčasťou plánovania.

Pán McDermott odpovedal, že Výbor pre chybné betónové bloky bol zriadený v roku 2009. Podrobne opísal kroky postupu v rámci programu, ktoré označil za rozsiahle, a vysvetlil, že postup je ťažkopádny a bude trvať dlho, kým sa dosiahne pokrok. Spresnil, že zriadenie vodovodnej prípojky je bezplatné, pripojenie k elektrickej sieti je však spoplatnené. Dodal, že Rada grófstva nastolila otázku preklenovacieho financovania, pričom uznala potrebu zálohových platieb pre majiteľov domov.

15.30 – 17.00 hod.: Stretnutie s odborníkmi

- Dr. Paul Dunlop, profesor glaciológie, Ulsterská univerzita
- Dr. Eileen Doherty, lektorka digitálnej transformácie, Ulsterská univerzita
- Charlie Byrne, nezávislý inžinier

Paul Dunlop, profesor glaciológie na Ulsterskej univerzite, na úvod uviedol, že vláda nevykonala žiadnu vedeckú analýzu. Následne podrobne predstavil výsledky svojho výskumu v tejto oblasti a ukázal kus kameniva, pričom vysvetlil jeho zloženie z minerálov a jeho vplyv na budovy. Vysvetlil, že problém spôsobuje pyrotit, ktorý sa nachádza v kamenive a ktorý pri kontakte s vodou reaguje a spôsobuje rozpínanie betónu. Tento proces je známy ako „interné pôsobenie síranov“ a je zdokumentovaný aj v USA a Kanade. Dodal, že normy EÚ týkajúce sa betónového kameniva obsahujú normu EN 12620 o maximálnom povolenom percentuálnom podiele síry, ktorá sa uplatňovala od 1. januára 2004 v lomoch. Zdôraznil, že dochádza k zjavnému porušovaniu tejto normy EÚ, ktorá spôsobuje tento problém v domoch v grófstve Donegal, a nie sľuda alebo zimné podmienky. Na záver uviedol, že nejde o tzv. krízu sľudy alebo krízu spôsobenú klímou, ale krízu síry a železa.

Nezávislý inžinier Charlie Byrne poskytol prehľad o trhlinách na vonkajších a vnútorných stenách, ako aj na základoch budov. Zopakoval, že problémom nie je sľuda, ale vnútorné pôsobenie sulfátov. Uviedol, že nevyhovujúce bloky môžu pochádzať zo siedmich zdrojov, a že nezávislými testami sa zistilo, že síra prítomná v kamenive z týchto kameňolomov výrazne prekračuje maximálne povolené percento. Uviedol, že nedôveruje auditom vykonaným v kameňolomoch. Pokiaľ ide o možnosti získania prostriedkov nápravy, zdôraznil, že nový program kladie dôraz len na vonkajšiu vrstvu domu, čo nepokrýva vysoký počet trhlín v interiéri.

Dr. Eileen Doherty, lektorka digitálnej transformácie na Ulsterskej univerzite, predstavila svoj výskum týkajúci sa analýzy a zapojenia zainteresovaných strán do tohto problému. Analyzovala odporúčania vlády z roku 2020 a vysvetlila, prečo neboli účinné a včas vykonané. Zdôraznila zlyhanie riadenia a nedostatočný prístup zdola nahor pri riadení krízy a navrhovaní programu, pričom zdôraznila, že sa nevyvodili žiadne závery a že ústredná vláda ignorovala

zainteresované strany. Zároveň uviedla, že navštívila Kanadu s cieľom poučiť sa z kanadských skúseností, a poukázala na rýchlu obnovu postihnutých domov, čo je v rozpore s realitou v Írsku. Napokon vyjadrila poľutovanie nad tým, že v tejto veci sa nevykonalo verejné vyšetrovanie, ako sľúbila írsky vláda.

Pani Montserrat sa opýtala, prečo sa to nestalo predtým a prečo sa to deje teraz. Zároveň sa opýtala, či je možné pyrotit z kameniva jednoducho vybrať. Navyše požiadala o vysvetlenie, pokiaľ ide o základy, a opýtala sa, či sú vyrobené z rovnakého kameniva a či obsahujú aj pyrotit. Okrem toho zdôraznila rozdiel medzi verejným vyšetrovaním a súdnym konaním a položila otázku, ako môže štát žiadať náhradu škody na súde. Na záver sa opýtala, či sa problém v Dubline vyriešil a ako sa táto skúsenosť dá uplatniť v grófstve Donegal.

Pani Ždanoka sa opýtala, kto zaplatil rekonštrukciu domov v Kanade.

Pán Markey sa opýtal, či by sa mapy povodňového rizika mohli zahrnúť do rozvojových plánov. Zaujímal sa aj o to, kto vydáva licencie na ťažbu v kameňolomoch.

Pán MacManus zdôraznil, že dohľad nad trhom a zodpovednosť patria do vnútroštátnej právomoci členských štátov, čo znamená, že v tomto prípade za ne zodpovedá írsky vláda.

Pani Walsh požiadala o prehľad zručností potrebných na podporu rodín a komunit.

Pán Dunlop odpovedal, že od 1. januára 2004 mali byť v írskych kameňolomoch zavedené kontroly noriem EÚ a že každý geológ mohol vidieť problém už pri pohľade na horniny. Uviedol, že pyrit z kameniva nie je možné vybrať. Dodal, že Írsko by malo vypracovať geologické mapy s vyznačením rizikových oblastí, ako je to v Spojených štátoch amerických a Kanade. Uviedol, že nič nenasvedčuje tomu, že kameňolomy prestali vyrábať chybné bloky, keďže dohľad nad trhom v Írsku v súčasnosti nemá dostatok zamestnancov, a preto nie je schopný kontrolovať stovky existujúcich kameňolomov a testovanie betónového kameniva obsahujúceho síru. Spresnil, že predmetné kamenivo sa môže používať na iné účely, napríklad na cesty, ale nie v zmesi s betónom určenou na výstavbu. Zároveň objasnil, že licencie na ťažbu v kameňolome vydávajú miestne orgány, konkrétne Rada grófstva Donegal.

Pán Byrne odpovedal, že základy pravdepodobne pochádzajú od toho istého dodávateľa ako bloky a zvyčajne obsahujú pyrotit vo vyšších koncentráciách.

Pani Doherty odpovedala, že mnohé dotknuté budovy sú sociálne domy, štát však nezačal súdny spor proti kameňolomom a naďalej využíval toho istého dodávateľa. Zdôraznila, že na zistenie skutočností a odhalenie pravdy je nevyhnutné verejné vyšetrovanie vedené generálnym prokurátorom. Dodala, že v Kanade náklady hradí majiteľ kameňolomu, geologická spoločnosť, ktorá kamenivo certifikovala, poisťovne a štát.

Streda 1. novembra

9.30 – 11.00 hod.: Stretnutie s príslušnými vnútroštátnymi orgánmi

- Pán Darragh O'Brien, poslanec a minister pre bývanie, miestnu správu a kultúrne dedičstvo
- Pani Sarah Neary, hlavná poradkyňa ministra
- Pán Feargal O'Coighigh, asistent generálneho tajomníka
- Pán John Wickman, hlavný poradca
- Pani Mairead Phelan, Národný úrad pre stavebný dozor a dohľad nad trhom

Členov delegácie prijal poslanec Darragh O'Brien, minister pre bývanie, miestnu samosprávu a kultúrne dedičstvo, ktorý ich privítal a začal zasadnutie. Pán O'Brien na úvod stretnutia uviedol, že írsky vláda po rozsiahlych konzultáciách so zainteresovanými stranami, konkrétne s majiteľmi domov a miestnymi orgánmi, predložila najväčší program obnovy v EÚ, ktorý poskytuje majiteľom domov bezprecedentnú finančnú pomoc. Predložil prehľad nového rozšíreného programu a vymenoval hlavné zlepšenia, ako je zvýšenie maximálnej výšky grantu na 400 000 EUR a 100 %, poskytnutie štátnej záruky až na 40 rokov, pokrytie nákladov na dočasné ubytovanie a skladovanie a zriadenie nezávislej odvolacej komisie. Dodal, že vláda za posledné desaťročie uskutočnila niekoľko reforiem stavebnej kontroly, ako napríklad zriadenie Národného úradu pre stavebnú kontrolu a dohľad nad trhom a registra spôsobilých stavebníkov, s cieľom zlepšiť prehľadnosť a zodpovednosť. Zdôraznil, že nový program je v súčasnosti založený na primárnych právnych predpisoch, čo v prípade predchádzajúceho programu neplatilo. Na záver uviedol, že írsky vláda bude naďalej úzko spolupracovať s inštitúciami EÚ.

Pani Neary podrobne predstavila vnútroštátne a európske regulačné prostredie, ktoré sa počas rokov uplatňovalo na odvetvie stavebníctva v Írsku, s cieľom preukázať, ako sa vyvíjal dohľad nad trhom. Uviedla, že väčšina dotknutých domov bola postavená v rokoch 2000 až 2007, keď bola v platnosti smernica o stavebných výrobkoch, ktorú neskôr nahradili nariadenie o stavebných výrobkoch a nariadenie o dohľade nad trhom. Poukázala na základné príslušné normy EÚ a opísala, ako Írsko zabezpečuje ich dodržiavanie, pričom poskytla príručku o uvádzaní na trh a používaní kameniva z betónových blokov podľa normy EN 771-3 v Írsku, ktorú vypracovala írsky vláda, a stratégiu dohľadu nad trhom so stavebnými výrobkami z roku 2003, ktorú vypracoval Národný úrad pre stavebnú kontrolu a dohľad nad trhom. Opísala reformu stavebnej kontroly, ktorá sa v Írsku začala v roku 2011, a to, ako sa vďaka novým predpisom, príručkám a odbornej príprave zlepšilo dodržiavanie predpisov a odbornosť v stavebníctve. Na záver uviedla, že Írsko spĺňa pravidlá EÚ, čím podporuje zlepšenie regulačného rámca EÚ a dotknutých vlastníkov domov.

Pani Phelan uviedla, že preverila situáciu a identifikovala 450 hospodárskych subjektov, ktoré vyrábajú betónové kamenivo. Uviedla, že v roku 2021 ich všetky navštívili a skontrolovali, odobrali vzorky a vykonali testy. Vysvetlila, že v súčasnosti ich je 300, pretože mnohí toto odvetvie opustili alebo prestali vyrábať stavebné bloky. Zároveň spomenula dni zmiešanej odbornej prípravy organizované pre toto odvetvie. Zdôraznila, že dôraz sa kladie na podporu, dohľad a zameranie na dohľad nad trhom a kontroly stavieb, a poukázala na význam viditeľnosti a inšpekcie na mieste. Zdôraznila, že existuje mapa kameňolomov, ktorú možno používať súčasne s geologickou mapou. Na záver skonštatovala, že úrad si vyžaduje veľmi špecializované kompetencie, ktoré boli zabezpečené.

Počas diskusie položili otázky alebo vystúpili s pripomienkami títo členovia delegácie:

Pani Montserrat zdôraznila, že by sa to už nikdy nemalo opakovať, a zablahožerala ministromi k zostaveniu takého komplexného programu. Následne uviedla, že existuje priestor na

zlepšenie, a to najmä poskytnutie väčšieho počtu ľudských zdrojov a väčšej flexibility na pokrytie rôznych potrieb majiteľov domov, aby nemuseli znášať náklady vopred. Zároveň požiadala o vyvodenie verejnej a občianskoprávnej zodpovednosti a opýtala sa, prečo zodpovedné subjekty neboli brané na zodpovednosť, pričom zdôraznila význam dohľadu nad trhom a pravidelných a komplexných auditov. Opýtala sa, či možno zaručiť, že sa v Írsku nebudú vyrábať bloky obsahujúce väčšie množstvo pyrotitu, ako je povolené, a že už nebudú vznikať problémy so stavbami. Okrem toho sa opýtala, či vláda zvažila zmapovanie územia Írska v súvislosti s geologickými rizikami a zvýšenie technických a ľudských zdrojov Národného úradu pre stavebnú kontrolu a dohľad nad trhom. Napokon sa opýtala, či bola spoločnosť Cassidy zahrnutá do auditu kameňolomov a prečo sa program nevzťahuje na základly.

Pani Ždanoka sa opýtala, prečo sa program nevzťahuje na podniky a organizácie verejného záujmu, ako sú zariadenia starostlivosti o deti. Požiadala aj o objasnenie a pýtala sa na to, ako môžeme zaručiť zabezpečenie zodpovednosti. Na záver požiadala o objasnenie právomocí vnútroštátnych a miestnych orgánov.

Minister odpovedal, že program sa vzťahuje aj na nájomné a sociálne domy. Dodal, že program sa bude naďalej prehodnocovať, pričom zdôraznil, že je dôležité uprednostniť rodinné domy a miesta, kde ľudia žijú. Vysvetlil, že vyvodenie zodpovednosti voči zodpovedným subjektom je zložitá záležitosť a že prebiehajú súdne konania. Konštatoval, že vláda sa v súčasnosti sústreďuje najmä na zvýšenie počtu žiadostí o podporu v rámci programu a počtu rekonštruovaných domov. Dodal, že od bankového sektora dostali návrh na štátnu záruku za úver, ktorý v súčasnosti posudzuje írské ministerstvo financií.

Pán Wickman odpovedal, že došlo k obrovskej reforme noriem, zodpovedností a požiadaviek, čo viedlo k odolnejším systémom. Zdôraznil, že vláda veľmi úzko spolupracuje s írskym geologickým úradom a financuje výskumné projekty. Dodal, že voľné miesta v Národnom úrade pre stavebnú kontrolu a dohľad nad trhom boli obsadené a že vláda je odhodlaná v blízkej budúcnosti zriadiť nový stavebný regulačný úrad. Na záver uviedol, že tolerancia verejného systému voči zlyhaniu trhu je vyčerpaná a že prijaté opatrenia výrazne znížili riziká.

Pán Feargal O'Coighligh zdôraznil, že ide o zložitý a dlhodobý proces, ktorý bude trvať viac ako desať rokov a ktorý sa zlepšuje. Zároveň uviedol, že prebiehajú súdne spory, a dodal, že záležitosť je zložitá vzhľadom na veľký časový odstup a že vláda zvažuje všetky existujúce možnosti na podanie úspešnej žaloby. Na záver zdôraznil, že dvere sú otvorené pre všetkých a vo výskume, ktorý zadala vláda, sú vítaní všetci odborníci.

Pani Phelan odpovedala, že ona osobne uskutočnila inšpekciu v lome Cassidy, že tento lom nevyrába stavebné bloky a že sa zistilo, že testované bloky sú v súlade s normami.

Pani Neary zdôraznila, že vláda úzko spolupracuje s odborníkmi a že prebiehajúci výskum je spätnou väzbou na normy, pričom dodala, že každý chce poznať pravdu.

12.00 – 12.30 hod.: Tlačová konferencia predsedu delegácie

Predseda delegácie predniesol tlačové vyhlásenie a odpovedal na otázky v mene delegácie, pričom prítomní členovia delegácie odpovedali na otázky ako jednotlivci. Po vyhlásení

zástupcovia médií položili otázky týkajúce sa konkrétnych zistení delegácií. Otázky a odpovede sa zamerali aj na súčasný stav chybných stavebných blokov používaných v Írsku a spôsoby zlepšenia situácie.

Záver

Počas pozorovateľskej návštevy získali poslanci informácie a poznatky z prvej ruky o problémoch súvisiacich s používaním chybných stavebných blokov v Írsku. Stretnutia boli obsahovo veľmi bohaté a umožnili výmenu názorov s rôznymi partnermi, ako sú vnútroštátne a regionálne orgány, predkladatelia petícií, akčné skupiny, experti a zástupcovia akademickej obce.

Delegácia bola upozornená na veľký rozsah a zložitosť tohto problému: ide o viacnásobný problém, ktorý sa týka všetkých úrovní správy, od miestnej po regionálnu a celoštátnu, ako aj európsku úroveň.

Odporúčania

Na základe všetkých výmen názorov, ktoré sa uskutočnili počas pozorovateľskej návštevy v Írsku, sa príslušným miestnym, regionálnym a vnútroštátnym orgánom Írska a Európskej komisii predkladajú tieto odporúčania:

1. Veľký rozsah a zložitosť používania chybných stavebných blokov pri výstavbe v Írsku, ako aj ich závažné zdravotné, finančné a sociálne dôsledky prispievajú k pretrvávajúcej kríze v oblasti bývania, ktorá by sa mala urýchlene riešiť, a prehlbujú ju. Štrukturálna bezpečnosť budov ako miest vhodných na bývanie a ochrana finančných a iných záujmov vlastníkov domov predstavuje výzvu, ktorá je náročná z mnohých hľadísk, a teda si vyžaduje rôznorodé opatrenia v plnom súlade s platnými právnymi predpismi EÚ, najmä s nariadením EÚ o stavebných výrobkoch⁴ a nariadením o dohľade nad trhom⁵.

2. Je potrebné zabezpečiť, aby sa takáto situácia už nikdy nezopakovala, a to nielen v Írsku, ale ani v žiadnom inom členskom štáte EÚ. Úlohou verejných orgánov je zabezpečiť ochranu dobrých životných podmienok a zdravia ľudí pomocou všetkých dostupných nástrojov v rámci súčasného právneho a politického rámca na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ v súlade so zásadou subsidiarity. Vnútroštátne a miestne orgány by mali prijať všetky potrebné opatrenia na poskytnutie individuálnej a účelovo prispôsobenej pomoci postihnutým majiteľom domov, ako aj komplexných a účinných riešení, ktoré spĺňajú ich rozsiahle potreby. Účinné riešenie ďalekosiahlych spoločenských, finančných a zdravotných dôsledkov tejto krízy, a to tak fyzických, ako aj duševných, si vyžaduje ich verejné uznanie a značnú finančnú podporu. Európska komisia by mala pomôcť írskej vláde a regiónom, v ktorých sa nachádzajú dotknuté budovy. Európska komisia by mala preskúmať medzery v primeranom vykonávaní príslušného právneho rámca EÚ vrátane pravidiel dohľadu nad trhom a v prípade potreby navrhnuť

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 305/2011 z 9. marca 2011, ktorým sa ustanovujú harmonizované podmienky uvádzania stavebných výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje smernica Rady 89/106/EHS.

⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1020 z 20. júna 2019 o dohľade nad trhom a súlade výrobkov a o zmene smernice 2004/42/ES a nariadení (ES) č. 765/2008 a (EÚ) č. 305/2011.

legislatívne iniciatívy s cieľom zabezpečiť účinnejší dohľad nad trhom so stavebnými výrobkami.

3. Európska centrálna banka by mala aktívne spolupracovať s írskymi bankami, aby sa zabezpečila spravodlivosť a dôkladnosť pri vybavovaní nesplatených hypoték majiteľov domov.

4. Systém dohľadu nad trhom v Írsku na vnútroštátnej aj miestnej úrovni je potrebné výrazne posilniť a namiesto reaktívneho postoja zaujať proaktívny a presvedčivý postoj, a zapojiť všetky príslušné zainteresované strany. V tejto súvislosti je nevyhnutné, aby skúsení geológovia pravidelne každý rok vykonávali dohľad a kontrolu všetkých kameňolomov. Geológovia by mali testovať rôzne litológie skalného podložia v kameňolome a vykonávať podrobné petrografické analýzy s cieľom stanoviť prítomnosť škodlivých minerálov sulfidu železa (pyrotínu a pyritu) a iných škodlivých minerálov a vykonávať vhodné testy celkového obsahu síry v súlade s normou EN12620 týkajúcou sa agregátov pre betón. Záverečná správa sa musí poskytnúť miestnym orgánom, Národnému úradu pre stavebný dozor a dohľad nad trhom, Národnému normalizačnému úradu Írska a Írskemu geologickému úradu. Miestna samospráva, ktorá má v súčasnosti v kompetencii dohľad nad trhom, ako aj jej schopnosť kontroly dodržiavania predpisov by mali posilniť. Európska komisia by mala prijať príslušné opatrenia s cieľom zabezpečiť riadne vykonávanie existujúcich pravidiel dohľadu nad trhom.

5. Je potrebné ďalej posilniť úlohu a kapacitu Národného úradu pre stavebnú kontrolu a dohľad nad trhom a zabezpečiť, aby mal dostatok zamestnancov. Okrem toho je mimoriadne dôležité zabezpečiť dostatočné financovanie vedeckého výskumu na vnútroštátnej úrovni. V tejto súvislosti by sa malo írskemu geologickému úradu prideliť viac finančných a ľudských zdrojov. S cieľom stanoviť presné počty postihnutých domovov, a môcť tak rozpoznať rozsah krízy treba vykonať dôkladnú analýzu, ktorá tiež pomôže uprednostniť domy, v prípade ktorých sú sanačné práce potrebné najviac. Napokon by sa mala realizovať myšlienka zmapovania územia krajiny, pokiaľ ide o výskyt škodlivých agregátov na vnútroštátnej úrovni, a to v takom rozsahu, v akom to prevádzkovateľom môže pomôcť vyhnúť sa dobývaniu v oblastiach, kde sa vyskytujú minerály, o ktorých je známe, že sú škodlivé pre betón. Vytvorené podrobné geologické mapy by boli rovnocenné s existujúcimi mapami povodňového rizika a používali by sa ako nástroj prevencie.

6. Rozšírený grantový program pre chybné betónové bloky je veľmi ambicióznym a komplexným plánom. Je nevyhnutné, aby sa program zlepšil s cieľom riešiť obavy, ktoré vyjadrili majitelia domov, rozšíriť jeho rozsah pôsobnosti, znížiť byrokraciu, urýchliť priebeh procesu a zapojiť finančné inštitúcie. Dotknuté osoby sa nachádzajú v bezprecedentnej situácii. Program ako taký by mal byť flexibilnejší a lepšie zohľadňovať finančnú záťaž spojenú so všetkými nákladmi, ako sú náklady na nové základy, dočasné ubytovanie a náklady na nájom. Väčšia flexibilita by tiež mala zabezpečiť, aby sa pri zavádzaní programu uprednostnili najviac postihnuté osoby. Finančné inštitúcie musia vo svojom úverovom portfóliu uznať aktíva so zníženou hodnotou a zohrávať aktívnu úlohu pri riešení dôsledkov, a to zavedením priaznivejších úverových podmienok, ako sú úvery s nulovým úrokom, s cieľom poskytnúť preklenovacie financovanie, a využiť flexibilitu⁶ v rámci úverových kritérií Centrálnej banky s cieľom zvýšiť účinnosť programu. Pomôže to podporiť majiteľov domov, ktorí nie sú schopní uhradiť časť nákladov. Okrem toho by sa všetkým žiadateľom mali pravidelne poskytovať

⁶ <https://www.centralbank.ie/financial-system/financial-stability/macro-prudential-policy/mortgage-measures>

primerané a dostupné informácie a usmernenia, a to osobne aj všetkými inými vhodnými prostriedkami, aby sa zabezpečilo včasné vybavenie žiadostí pre všetkých. To zahŕňa potrebu služby podpory s primeranými zdrojmi, ktorá by bola ľahko prístupná a k dispozícii počas bežného pracovného času s cieľom pomôcť dotknutým majiteľom domov a usmerňovať ich pri plnom využívaní dostupných podpôr pri obnove.

7. Najnovší vedecký výskum odporuje správe, ktorú uverejnila skupina vládnych expertov v roku 2017 a ktorá viedla k vypracovaniu írskej normy I.S 465:2018. To oslabuje dôveru verejnosti v normu ako spoľahlivý základ na obnovu domovov postavených z chybných betónových blokov. Národný normalizačný úrad Írska v súčasnosti preskúmava normu I.S 465. Toto preskúmanie by sa malo dokončiť včas, keďže je nevyhnutné, aby si majitelia domov a írski daňovníci mohli byť istí, že norma je spoľahlivá a že budovy obnovené v rámci Rozšíreného grantového programu pre chybné betónové bloky nebude v budúcnosti treba znova obnoviť.

8. Je potrebné získať jasnejší obraz, pokiaľ ide o identifikáciu a vyodenie zodpovednosti osôb a subjektov zodpovedných za túto situáciu. Írske orgány by mali pokračovať v úsilí o zabezpečenie dôkladného a transparentného verejného vyšetrovania a účinného a včasného súdneho konania.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ GESTORSKÝM VÝBOROM

Dátum prijatia	19.03.2024
Výsledok záverečného hlasovania	+: 25 -: 0 0: 0
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Margrete Auken, Francesca Donato, Alexis Georgoulis, Vlad Gheorghe, Peter Jahr, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Emil Radev, Esther Sanz Selva, Jana Toom, Michal Wiezik, Kosma Złotowski, Tatjana Ždanoka
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Isabel Benjumea Benjumea, Rosa Estaràs Ferragut, Virginie Joron, Maite Pagazaurtundúa, Andrey Slabakov
Náhradníci (článok 209 ods. 7) prítomní na záverečnom hlasovaní	Jorge Buxadé Villalba, Ana Collado Jiménez, Gabriel Mato, Andrey Novakov, Diana Riba i Giner, Susana Solís Pérez

HLASOVANIE PODĽA MIEN V GESTORSKOM VÝBORE O POZMEŇUJÚCOM NÁVRHU 9

12	+
NI	Francesca Donato, Alexis Georgoulis, Tatjana Ždanoka
Renew	Vlad Gheorghe, Maite Pagazaurtundúa, Susana Solís Pérez, Jana Toom, Michal Wiezik
S&D	Cristina Maestre Martín De Almagro
The Left	Esther Sanz Selva
Verts/ALE	Margrete Auken, Diana Riba i Giner

12	-
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Andrey Slabakov, Kosma Złotowski
PPE	Isabel Benjumea Benjumea, Ana Collado Jiménez, Rosa Estaràs Ferragut, Peter Jahr, Stelios Kypouropoulos, Gabriel Mato, Dolors Montserrat, Andrey Novakov, Emil Radev

1	0
ID	Virginie Joron

Vysvetlenie použitých znakov:

+ : za

- : proti

0 : zdržali sa hlasovania

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN V GESTORSKOM VÝBORE

25	+
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Andrey Slabakov, Kosma Złotowski
ID	Virginie Joron
NI	Francesca Donato, Alexis Georgoulis, Tatjana Ždanoka
PPE	Isabel Benjumea Benjumea, Ana Collado Jiménez, Rosa Estaràs Ferragut, Peter Jahr, Stelios Kympouropoulos, Gabriel Mato, Dolors Montserrat, Andrey Novakov, Emil Radev
Renew	Vlad Gheorghe, Maite Pagazaurtundúa, Susana Solís Pérez, Jana Toom, Michal Wiezik
S&D	Cristina Maestre Martín De Almagro
The Left	Esther Sanz Selva
Verts/ALE	Margrete Auken, Diana Riba i Giner

0	-

0	0

Vysvetlenie použitých znakov:

+ : za

- : proti

0 : zdržali sa hlasovania